

виробництва продукції, підвищеною її конкурентоспроможності [2].

Внутрішньогосподарські відносини повинні бути спрямовані на посилення мотивації людей до високо продуктивної праці, досягнення оптимального поєднання особистих інтересів з урахуванням трудової участі та власності.

Сучасний стан внутрішньогосподарських економічних відносин у більшості підприємств АПК залишається незадовільним. Економічний механізм внутрішньогосподарських відносин покликаний гарантувати рівні умови функціонування всім підрозділам підприємства, раціональну мотивацію праці робітників, прискорення темпів розширеного відтворення.

Література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.

2. Воюєва Ю. А. Сучасний стан та основні напрями удосконалення внутрішньогосподарських економічних відносин підприємств АПК / Ю. А. Воюєва, О. В. Шебаніна // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2008. – № 2 (45). – С. 3-9.

3. Ходаківська Л. О. Розвиток внутрішньогосподарських відносин в сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Л. О. Ходаківська. – Полтава, 2011. – 209 с.

4. Янчук В. З. Аграрне право України: підруч. / В. З. Янчук, В. І. Андрейцев, С. Ф. Василюк та ін.; за ред. В. З. Янчука. – 2-е вид., перероб. та допов. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 720 с.

УДК 346.2(043.2)

Москвіна В. В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Тімашова В. М., к.ю.н., доцент

МАЙНОВА ОСНОВА ГОСПОДАРЮВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Майнові права суб'єктів господарювання охороняються законом. Вилучення державою у суб'єкта господарювання його майна допускається тільки у випадках, передбачених законом. Збитки, які завдані суб'єкту господарювання порушенням його майнових прав громадянами чи юридичними особами, а також органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, відшкодовуються йому відповідно до закону.

Право власності та інші майнові права суб'єктів господарювання захищаються у способи, зазначені у ст. 20 ГКУ (визнання наявності або

відсутності прав; визнання повністю або частково недійсними актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, актів інших суб'єктів, що суперечать законодавству, ущемляють права та законні інтереси суб'єкта господарювання або споживачів; визнання недійсними господарських угод з передбачених законом підстав; відновлення становища, яке існувало до порушення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання; припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення; присудження до виконання обов'язку в натурі; відшкодування збитків; застосування штрафних, оперативно-господарських та адміністративно-господарських санкцій; встановлення, зміни і припинення господарських право-відносин; іншими способами, передбаченими законом).

Оснoву правового режиму майна суб'єктів господарювання, на якій базується їх господарська діяльність, становлять право власності та інші речові права: господарського відання, оперативного управління, а також оперативного використання майна.

Таким чином, право власності – основне речове право у сфері господарювання. Відповідно до ст. 134 ГКУ суб'єкт господарювання, який здійснює господарську діяльність на основі права власності, на власний розсуд, одноосібно або спільно з іншими суб'єктами володіє, користується і розпоряджається належним йому (або їм) майном, у тому числі має право надати майно іншим суб'єктам для використання його на правах власності, господарського відання чи оперативного управління або на основі інших форм правового режиму майна. Майно, що використовується в господарській діяльності, може перебувати у спільній власності двох або більше власників.

Правовий режим власності та правові форми реалізації права власності у сфері господарювання визначаються ГКУ. Повноваження власника регламентовані ст. 135 ГКУ, де вказано, що власник майна має право одноосібно або спільно з іншими власниками на основі належного йому (або їм) майна засновувати господарські організації або здійснювати господарську діяльність в інших організаційно-правових формах господарювання, не заборонених законом, на власний розсуд визначаючи мету і предмет господарської діяльності, структуру утвореного ним (або ними) суб'єкта господарювання, склад і компетенцію його (або їх) органів управління, порядок використання майна, інші питання управління діяльністю суб'єкта господарювання, а також приймати рішення про припинення господарської діяльності заснованих ним (або ними) суб'єктів господарювання відповідно до законодавства.

Власник має право особисто або через уповноважені ним органи з метою здійснення підприємницької діяльності засновувати господарські організації, закріплюючи за ними належне йому майно на правах власності та господарського відання, а для здійснення некомерційної

господарської діяльності – на праві оперативного управління, визначати мету та предмет діяльності таких організацій, склад і компетенцію їх органів управління, порядок прийняття ними рішень, склад і порядок використання майна, визначати інші умови господарювання у затверджених власником (уповноваженим ним органом) установчих документах господарської організації, а також здійснювати безпосередньо або через уповноважені ним органи у встановлених законом межах інші управлінські повноваження щодо заснованої організації та припиняти її діяльність відповідно до ГКУ та інших законів.

Власник має також право здійснювати організаційно-установчі повноваження на основі належних йому корпоративних прав відповідно до ГКУ та законів України. Державні та комунальні підприємства можуть бути об'єднані за рішенням власника (уповноваженого ним органу) у державні (комунальні) господарські об'єднання, передбачені ГКУ.

Відповідно до ст. 136 ГКУ право господарського відання є речовим правом суб'єкта підприємництва, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом), з обмеженням правомочності розпорядження щодо окремих видів майна за згодою власника у випадках, передбачених ГКУ та законами.

Власник майна, закріпленого на праві господарського відання за суб'єктом підприємництва, здійснює контроль за використанням та збереженням належного йому майна безпосередньо або через уповноважений ним орган, не втручаючись в оперативно-господарську діяльність підприємства.

Щодо захисту права господарського відання застосовуються положення закону, встановлені для захисту права власності. Суб'єкт підприємництва, який здійснює господарську діяльність на основі права господарського відання, має також право на захист своїх майнових прав від власника.

Відповідно до ст. 137 ГКУ правом оперативного управління визнається речове право суб'єкта господарювання, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом), для здійснення некомерційної господарської діяльності в межах, встановлених ГКУ та законами, а також власником майна (уповноваженим ним органом). Власник майна, закріпленого на праві оперативного управління за суб'єктом господарювання, здійснює контроль за використанням і збереженням переданого в оперативне управління майна безпосередньо або через уповноважений ним орган і має право вилучати у суб'єкта господарювання надлишкове майно, а також майно, що не використовується або використовується ним не за призначенням.

Право оперативного управління захищається законом відповідно до

положень, встановлених для захисту права власності. Нові регламентації відповідно до ст. 138 ГКУ набуло право оперативного використання майна.

Суб'єкт господарювання – відокремлений підрозділ (структурна одиниця) господарської організації використовує надане йому майно для здійснення господарської діяльності на праві оперативного використання майна. Обсяг майнових правомочностей суб'єкта господарювання в межах права оперативного використання майна визначається господарською організацією, до складу якої входить зазначений суб'єкт, відповідно до закону.

У ст. 133 ГКУ визначається, що господарська діяльність може здійснюватися також на основі інших речових прав (володіння, користування тощо), передбачених Цивільним кодексом України. Майно суб'єктів господарювання може бути закріплено на іншому праві відповідно до умов договору з власником майна.

Отже, суб'єкти господарювання, які здійснюють господарську діяльність на основі права оперативного використання майна, не можуть мати статусу юридичної особи і реалізують свою господарську компетенцію в межах статусу, визначеного господарською організацією, до складу якої вони входять. Держава забезпечує рівний захист майнових прав усіх суб'єктів господарювання.

Література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.

УДК 349.42:33(043.2)

Нікітіна І. В., Коломієць С. М., студенти,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Беззубов Д. О., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Формування й удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку агробізнесу має базуватися на розкритті сутності самого поняття «агробізнес». Аграрний бізнес – це особлива підсистема економічних відносин, що склалася в аграрному секторі розвинених країн внаслідок злиття аграрного, промислового і торгового капіталу у процесі поглиблення інтеграційних зв'язків між сільським господарством та промисловістю (вертикальної інтеграції).

Виникнення концепції «аграрного бізнесу» припадає на кінець 50-х